

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/275/2020
Identifikačné číslo spisu: 7116208152
Dátum vydania rozhodnutia: 21.04.2021
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7116208152.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W.. I. G. a 2/ X. G., oboch trvale bytom v J., T. XXXX/X, oboch zastúpených JUDr. Pavlom Piovarčím ml., advokátom v Košiciach, Štúrova 20, proti žalovanému W.. O. J., trvale bytom v T., I. X, zastúpenému JUDr. Evou Hencovskou, advokátkou v Košiciach, Bajzova 2, o určenie vlastníckeho práva, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. novembra 2019 sp. zn. 6Co/269/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .
Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. apríla 2018 č. k. 36C/101/2016-321 I. určil, že žalobcovia v 1. a 2. rade sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území B., okres Košice I, obec Košice - Staré mesto, vedených na LV č. XXXXX: - byt č. 8, 2. poschodie, vchod č. 2, v obytnom dome na I. Č.. X v T., súpisné číslo 1685, postavený na parcele registra „C“ č. 3559/122, druh: zastavané plochy a nádvoria o výmere 262 m² a na parcele registra „C“ č. 3559/123, druh: zastavané plochy a nádvoria o výmere 258 m², v podiele 1/2 z celku, - podiel priestoru na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a spoluvlastnícky podiel k pozemku registra „C“ č. 3559/122, druh zastavané plochy a nádvoria o výmere 262 m² a na parcele registra „C“ č. 3559/123, druh: zastavané plochy a nádvoria o výmere 258 m², vo veľkosti 247/10000 a II. žalobcom priznal náhradu trov konania proti žalovanému v rozsahu 100 %.

2. Výkonaným dokazovaním mal za preukázané, že darovacou zmluvou zo 14. septembra 2001 žalobcovia ako darcovia obdarovali žalovaného a jeho manželku (svoju dcéru W.. B. J.) a predmetom daru boli nehnuteľnosti uvedené vo výroku rozsudku. Dohodou o zrušení darovacej zmluvy a o dobrovoľnom vrátení daru z 2. októbra 2015 (resp. 28. januára 2015), spísanou medzi žalobcami ako darcami a obdarovanou W.. B. J. došlo zo strany obdarovanej k vráteniu daru v zmysle uzavretej darovacej zmluvy v podiele 1/2 k celku. Výzvou z 11. februára 2016 (doručenou žalovanému 15. februára 2016) žalobcovia prostredníctvom svojho advokáta vyzvali žalovaného podľa § 630

Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. z.“) na vrátenie daru darovaného mu darovacou zmluvou zhora v podiele 1/2 k celku, a poukázali na vo výzve bližšie špecifikovaný dôvod vrátenia daru, t. j. na skutočnosť, že zo strany žalovaného dochádza vo vzťahu k žalobcom, resp. aj ich rodinným príslušníkom (dcére a vnučke) dlhodobo k správaniu, ktoré je podľa názoru žalobcov hrubým porušením dobrých mravov. Z troch vo výzve uvedených dôvodov dva (správanie žalovaného voči žalobcom a voči manželke) nepovažoval za kvalifikované hrubé porušenie dobrých mravov, u tretieho (správania k vnučke žalobcov a dcére žalovaného maloletej R.) však zhodnotiac vykonané dokazovanie dospel k záveru, že tu šlo o také závadné správanie, ktoré intenzitu hrubého porušenia dobrých mravov, vykazujúceho znaky značnej intenzity a sústavnosti, dosahovalo a skutkovú podstatu § 630 O. z. napĺňalo. Dospel preto k záveru, že žaloba je dôvodná a vrátenie daru v tomto prípade možno považovať za sankciu, ktorou žalobcovia ako darcovia postihujú obdarovaného za jeho správanie, hrubo porušujúce morálne pravidlá. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania bolo potom odôvodnené ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i zákona č. 350/2018 Z. z., ďalej len „C. s. p.“).

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. novembra 2019 sp. zn. 6Co/269/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 C. s. p. potvrdil (I.) a žalobcom priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (II.). Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné, pretože rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. Odvolací súd nezistil porušenie procesných práv ani vady konania, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Za mimoriadne podrobné, presvedčivé, zákonu zodpovedajúce a vecne správne označil aj dôvody napadnutého rozsudku, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožnil a v podrobnostiach na ne odkázal (§ 387 ods. 2 C. s. p.). Dodal, že ustanovenie § 630 O. z. umožňuje vyvodiť zodpovednosť za porušenie morálnych pravidiel správania ako súhrnu určitých historicky nemenných a všeobecne v spoločnosti akceptovaných noriem etiky, morálky a mravnosti. Vrátenie daru možno považovať za sankciu, ktorou darca postihuje obdarovaného za jeho správanie, hrubo porušujúce tieto morálne pravidlá. Právo darcu na vrátenie daru nezakladá každé negatívne správanie sa obdarovaného voči darcovi, keď toto právo nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi, ani pri menej významnom porušení dobrých mravov obdarovaným (viď R 31/1999). Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. O také správanie ide spravidla v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou), pričom jeho vonkajším prejavom môže byť fyzické násilie, hrubé urážky, neposkytnutie potrebnej pomoci, hrubý nezájem a podobne. V súlade s § 630 O. z. možno za právne relevantné považovať len také správanie sa obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo. Pritom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu (R 61/1997). Pri posudzovaní správania sa obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti). Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu (za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny). V kladnom prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keď by bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Výnimkou by však bolo také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ sp. zn. 2 Cdo 108/2007).

4. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým zistením súdu prvej inštancie, že medzi žalovaným a vnučkou žalobcov dochádzalo ku konfliktom, ktoré vyvrcholili tým, že žalovaný 1. januára 2016 vyhodil dcéru R. z bytu, čo malo a má na maloletú (mladistvú) negatívny dopad - stratila pocit bezpečia a istoty domova. Po vyhodení z bytu sa jej ujali starí rodičia (žalobcovia). K námietkam žalovaného smerujúcim najmä k

nevyváženému spôsobu dokazovania odvolací súd pripomenul, že dokazovanie je časť civilného sporového konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné, a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03), argumentoval napokon odvolací súd, ktorý rozhodnutie o nároku na náhradu trov odvolacieho konania odôvodnil ust. § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 C. s. p.

5. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“). Dovolanie podal v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. z dôvodu, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať procesné práva v takej miere, že tým došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietal, že súdy v rámci priebehu sporu nevyhodnotili správanie sa žalobcov v súlade s princípom vzájomnosti, bez racionálneho odôvodnenia nezohľadnili a nevysporiadali sa s dôkazmi, ktoré do konania predložil a bez riadneho, presvedčivého a logického zdôvodnenia odmietli vykonať dokazovanie v ním navrhnutom rozsahu, ktoré bolo pritom dôležité pre spravodlivé meritórne rozhodnutie. Uviedol, že súdy nerešpektovali princíp „rovnosti zbraní“. Navrhol preto, aby dovolací súd dovolaním napádaný rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na prejednanie súdu prvej inštancie. Zároveň žiadal o odklad vykonateľnosti rozhodnutia.

6. Žalobcovia navrhli dovolanie odmietnuť, alternatívne ho zamietnuť. Uviedli, že sa s dovolaním nestotožňujú a majú za to, že dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. nebol náležitým spôsobom vysvetlený a preukázaný, čo zakladá neprípustnosť dovolania.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.), na to oprávnenou osobou (§ 424 C. s. p.), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 C. s. p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

9. Podľa § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolateľ namietal, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.). Nevykonaním všetkých ním navrhnutých dôkazov a nesprávne vykonaným dokazovaním dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam, čím porušili princíp rovnosti účastníkov konania (strán sporu).

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ C. s. p., sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces, b/ nesprávnosť procesného postupu súdu reprezentujúceho takýto zásah a c/ intenzita zásahu, ktorého dôsledkom je znemožnenie procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere, že už dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení (takých, od ktorých sa nemožno odchyliť), ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu v prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

14. Z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že nevykonanie niektorého z navrhovaných dôkazov bez ďalších relevantných skutočností nezakladá tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu. Súd totiž nie je viazaný návrhmi strán sporu na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie strán sporu. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky stranou sporu navrhnuté dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., lebo týmto postupom súd neporušil právo strany sporu (v tomto prípade žalovaného) na spravodlivý proces.

15. Nespôsobilou založiť prípustnosť dovolania je aj dovolacia námietka žalovaného týkajúca sa prípadného nesprávneho hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, ktorú tiež bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že (i) hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie, (ii) pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000) ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli, preto ich treba považovať za naďalej aktuálne.

16. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolací súd nedisponuje oprávnením dokazovať hmotnoprávne skutky, na to slúži nachádzacie (základné) konanie a konanie na odvolacom súde. Predmetom dokazovania pred dovolacím súdom sú napr. včasnosť a prípustnosť dovolania; skutkový stav a výsledky dokazovania spred nižších súdov sa nemôžu pred dovolacím súdom meniť (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, pri § 442). Dovolací súd bol preto viazaný zisteniami súdov nižších inštancií ohľadom preukázania naplnenia ustanovenia § 630 O. z., upravujúceho inštitút vrátenia daru.

17. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 C. s. p. viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (tu porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p., avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, prečo nepovažoval za potrebné vykonať ďalšie navrhnuté dôkazy.

18. V nadväznosti na vyššie uvedené dovolací súd pripomína konštatovanie ústavného súdu uvedené v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 61/2019, v zmysle ktorého aj v právnych veciach, na ktoré sa vzťahuje nová procesná úprava účinná od 1. júla 2016, je opodstatnený názor, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Nejde totiž o nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Z týchto uvedených dôvodov preto dovolací súd dospel k tomu, že dovolanie žalovaného založené na tvrdení vady podľa § 420 písm. f/ C. s. p. vytýkanú zmätočnosťnú vadu rozhodnutiam nižších súdov vytýka neopodstatnene a preto prípustné nie je. Preto dovolanie podľa § 447 písm. c/ C. s. p. odmietol.

20. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.